

Natuurontwikkelingsterreinen bij de Stippelberg

Jan Kersten, tekst en foto's

Riek van den Bosch

Voorwoord

Een beschrijving van de vier velden staat in deel 1. In dit deel 6 wordt met een samenvatting en in tabellen het totaal geboden van spinnen en spinachtigen op de vier velden. De genoemde landelijke aantallen zijn volgens Nederlands Soortenregister van Naturalis Biodiversity Center.

De Inventarisatie van spinnen

Voor zover dit mogelijk was hebben we ook de verschillende soorten spinnen in het veld genoteerd en op foto vastgelegd voor latere determinatie thuis en als bewijs. Als hulpmiddel hebben we wel een omgekeerde paraplu gebruikt om spinnen en andere beestjes op te vangen die van takken van bomen werden geklopt. Totaal heeft dit 82 spinachtigen opgeleverd, waarvan 1 teek, 1 mijt, 6 hooiwagens en 74 spinnen. Een aantal soorten, zoals o.a. de meeste wolfspinnen, zijn zonder genitaalonderzoek niet met zekerheid op naam te brengen en dat is niet gedaan.

Wolfspin met pas uitgekomen jongen.

Teek. Van Nederland zijn 15 soorten teken bekend. Welke soort wij tijdens onze bezoeken, en later vaak ook op ons lichaam, zagen is niet precies bekend. Naar Soortenregister van Naturalis opgestuurde foto's

Teken, vrouwtjes en mannetjes.

konden niet worden gevalideerd door het ontbreken van een soortspecialist.

Mijten zijn minuscule kleine spinachtige beestjes waarvan de aanwezigheid, in de vorm van gallen op allerlei planten, zichtbaar kan zijn. Zo vormt de Brembolletjesgalmijt, vaak massaal, door fijne beharing wit uitziende iets bolvormige gallen aan Brem.

Brembolletjesgalmijt

Hooiwagens zijn spinachtige dieren, waarbij evenals bij teken en mijten, de kop, borststuk en achterlijf een geheel vormt. Van Nederland zijn 37 hooiwagens bekend. Op de vier velden kwamen er zes regelmatig in beeld.

Gewone hooiwagen, paring.

Spinnen, van Nederland zijn 681 soorten bekend, vormen het grootste aantal waargenomen en ook de meest spectaculaire spinachtigen op de onderzochte velden. Bij echte spinnen zijn het kopborststuk en het achterlijf duidelijk van elkaar te onderscheiden.

De Gewone doolhofspin was rijk vertegenwoordigd in de hogere vegetatie.

De grootste spin, ook de grootste spin van Nederland, was de Gerande oeverspin die zich ophoudt in vochtige tot natte milieus zoals bij de poelen van Veld1 en Veld 4.

De iets kleinere, nauwverwante, Kraamwebspin kwam elk jaar op alle velden algemeen voor, deze soort is minder kritisch wat betreft biotoop.

De Kraamwebspin en ook de Gerande oeverspin doen aan kraamzorg, de vrouwtjes hangen hun eipakket op in een tentvormig spinsel en houden hierop toezicht totdat de jongen uit zijn gekomen en zich verspreid hebben in de omgeving.

Gerande oeverspin, vrouwtje.

Kraamwebspin, vrouwtje met eipakket.

De kruisspinachtigen vormden met 15 soorten de grootste familie op de vier velden. Hiervan waren de Brede wielwebspin, de Driestreepspin, de Komkommerspin, de Kruisspin, het Maskerspinnetje, de Viervlekwielsebspin en de Wesp spin vaak te zien.

Maskerspinnetje, mannetje op de paraplu.

Viervlekwielsebspin, vrouwtje.

Ook de springspinnen met 10 soorten waren vaak te zien. De meest voorkomende soorten waren de Eikenspringspin die voornamelijk op eiken te vinden is en de Gehaakte blinker die zich vooral in de vegetatie ophoudt.

Eenmaal zagen we een Bosmierspringspin.

Gehaakte blinker, mannetje op de paraplu.

Kogelspinnen hebben we 12 soorten genoteerd waarvan de Gewone tandkaak en de Kleine wigwamspinnen het meest in beeld kwamen, de Zwarte galgspinnen kwamen op Veld 2 voor. Een mooie kogelspin, bewoner van warme droge terreinen, is de Heidesteatoda die we op Veld 1 en 2 zagen.

Heidesteatoda, mannetje.

Heel bijzondere spinnen

De Prachtlynxspin is voor ons wel de meest fascinerende spin. Deze spin is prachtig getekend en rent en springt als een 'Lynx' zo snel door de vegetatie op zoek naar prooi.

Op alle vier de velden hebben we deze spin wel één of meer keren gezien.

Prachtlynxspin met strekspin als prooi.

Een zeer klein spinnetje met een perfecte schutkleur dat leeft van andere spinnen is de Gevorkte spinneneter, we zagen hem in 2014 op Veld 2. Met zijn zeer sterke gif kan hij aanzienlijk groter spinnen doden en daarna leegzuigen.

Gevorkte spinneneter

Ook op Veld 2 zagen we in 2011 een Bosmierspringspin. Deze gespecialiseerde bosmierenjager is zodanig toegerust voor zijn jachttechniek dat je al goed moet kijken om te zien of je met een spin te maken hebt of met een bosmier. Bosmierspringspinnen besluipen de mier, bespringen hem en doden hem met het gif uit hun gifklauwen. Een wel heel bijzondere kogelspin was de Zwarte galgspin in 2012 op Veld 1 en in 2016 op Veld 2. Van deze minuscule spin had ik een foto gemaakt zonder dat ik het wist. Ik had een foto gemaakt van een Rode bosmier die hing met een spinseldraad aan een jong dennenboompje. Toen ik de foto later uitvergroot op mijn beeldscherm zag viel mij een zwart bolletje op dat zat bij de mier en dat bleek dus

Bosmierspringspin

een Zwarte galgspin te zijn. Ook deze spin is gespecialiseerd in het vangen van bosmieren, maar dan op een heel andere manier, met spinseldraad.

Zwarte galgspin op rode bosmier.

Naschrift

Om alle spinnen op naam te kunnen brengen moet je de dieren doden om genitaalonderzoek te doen, maar het gaat ons te ver om deze prachtige dieren te doden alleen voor de naam. Met de huidige veldgidsen voor spinnen en vooral ook internet kun je al aardig wat spinnen op naam brengen.

Door het maken van foto's zie je pas goed hoe mooi deze dieren zijn. Ook ben je daardoor intensief bezig met een spin en ontdek je allerlei gedragskenmerken en biotoopvoorkeuren van het dier. Al met al zijn spinnen bijzonder boeiende studieobjecten en vormen een mooie bijdrage aan de inventarisaties.

Overzicht van spinachtigenwaarnemingen op de vier velden.

Klasse : Spinachtigen (*Arachnida*)

Orde : Teken (*Ixodida*)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2 0 1 9	2 0 1 8	2 0 1 7	2 0 1 6	2 0 1 5	2 0 1 4	2 0 1 3	2 0 1 2	2 0 1 1
1 Teek	??	2	2 4	2 3	4	2 3	1			

Orde : Trombidiformes

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2 0 1 9	2 0 1 8	2 0 1 7	2 0 1 6	2 0 1 5	2 0 1 4	2 0 1 3	2 0 1 2	2 0 1 1
1 Brembolletjesmijt	Aceria genistae					2				

Orde : Hooiwagens (*Opiliones*)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2 0 1 9	2 0 1 8	2 0 1 7	2 0 1 6	2 0 1 5	2 0 1 4	2 0 1 3	2 0 1 2	2 0 1 1
1 ??	Dicranopalpus ramosus					2				
2 Draadhooiwagen	Leiobunum rotundum	3		4						
3 ??	Mitopus morio			4	3 4	1 2 4				3 4
4 Rode hooiwagen	Opilio canestrinii		4			3 4				
5 Bonte hooiwagen	Paroligolophus agrestis		1	1	1	1				
6 ??	Phalangium opilio			3						

Orde : Echte spinnen (*Araneae*)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2 0 1 9	2 0 1 8	2 0 1 7	2 0 1 6	2 0 1 5	2 0 1 4	2 0 1 3	2 0 1 2	2 0 1 1
Fam. Trechterspinnen Agelenidae										
1 Gewone doolhofspin	Agelena labyrinthica	1 4	4	1 2 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 4	1 2 3 4	1 2 3	1 2 3 4
2 Gewone staartspin	Textrix denticulata								1	
Fam. Buisspinnen Anyphaenidae										
3 Struikspin	Anyphaena accentuata	2 4	1 2 3	1	1 2 3	2 3	1 2 3	1 2 4	1 2 3	
Fam. Kruisspinachtigen Araneida										
4 Brede wielwebspin	Agalenatea redii	3	3	1	1 2 4	2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3	1 2 3 4
5 Kruisspin	Araneus diadematus			1 2 3 4	1 2 3	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 3	1 2 3 4
6 Viervlekwiwebspin	Araneus quadratus		3	1 3 4	1 3	1 2 3 4	1 4 3 4	1 3 4	3 4	3 4
7 Witruitwielwebspin	Araneus sturmi	1		1	1	3				
8 Gewone/Tweeling komkommerspin	Araniella cucurbitina/opisthographa	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 3 4
9 Wesp spin	Argiope bruennichi	2	1 2 3	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	2 3 4	1 2 3 4

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2 0 1 9	2 0 1 8	2 0 1 7	2 0 1 6	2 0 1 5	2 0 1 4	2 0 1 3	2 0 1 2	2 0 1 1
10 Stekelrugje	Cercidia prominens								2	
11 Boomknobbelspin	Gibbaranea gibbosa			1	1 2	1 2	2	1	1	
12 Rietkruisspin	Larinioides cornutus				4		2	1 4	2 3 4	4
13 Driestreepspin	Mangora acalypha	1 2	3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3	1 2 3	1 2 3 4	1 2 3 4	1 3
14 Heidewielwebspin	Neoscona adianta			1	1 2	1 2	1 2	1 2		
15 Platte wielwebspin	Nuctenea umbratica					2				
16 Maskerspinnetje	Zilla diodia	2		1 2 3 4	1 2		4	1	1 2 3 4	
Fam. Kaardertjes Dictynidae										
17 Heidekaardertje	Dictyna arundinacea	1 2 3 4	1 3 4		4	1		4 1 2 4	2 4	
18 Struikkaardertje	Dictyna uncinata			1		1	4		1	
19 Dennenkaardertje	Lathys humilis				4		2			
20 Groen kaardertje	Nigma walckenaeri							1		
Fam. Bodemjachtspinnen Gnaphosidae										
21 Gewone muisspin	Drassodes cupreus							2		
22 Kampoot	Zelotes spec.					1	1 2		1	
Fam. Bodemzakspinnen Liocranidae										
23 Grote lantaarnspin	Agroeca brunnea	1 2 3 4	3 4	1 2 3 4	1 3	1 2	3	1 2 3	1 2 3 4	
Fam. Wolfspinnen Lycosidae										
24 Dikpootpanterspin	Alopecosa cuneata		2							1 2 3 4
25 Gewone panterspin	Alopecosa pulverulenta	4								
26 Moswolfspin	Arctosa leopardus		1	2						
27 Gewone zandwolfspin	Arctosa perita					1	1 3	1	1 2 3	1 2 3 4
28 Zwartstaartboswolfspin	Pardosa lugubris					2 3 4			1	
29 Duinwolfspin	Pardosa monticola			1 3	1	1		1 3	2	
30 Bosrandwolfspin	Xerolycosa nemoralis			3	2		1	3	1 2 4	
Fam. Hangmatspinnen Linyphiidae										
31 Herfsthangmatspin	Linyphia triangularis		2	1 2 3 4	1 2 3	2 3 4	1 2	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
32 Kleine heidehangmatspin	Microlinyphia pusillia							1 3		
33 Lentehangmatspin	Neriere montana		2							
34 Struikhangmatspin	Neriere peltata			3 4		3			4	
Fam. Spinneneters Mimetidae										
35 Gevorkte spinneneter	Ero furcata					2	2			

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2 0 1 9	2 0 1 8	2 0 1 7	2 0 1 6	2 0 1 5	2 0 1 4	2 0 1 3	2 0 1 2	2 0 1 1
36 spinneneter	Ero spec.					2		2		
Fam. Linxspinnen	Oxyopidae									
37 Prachtlynxspin	Oxyopes ramosus		1 2	4		1 2			4	2 3
Fam. Renspinnen	Philodromidae									
38 Renspin spec.	Philodromus spec.	3	1 2 3	1	1 2 3	1 3	3	1 2 3	1 2 3 4	1 3 4
39 Zwartrugrenspin	Philodromus dispar				4			3		
40 Heiderenspin	Philodromus histrio							4		
41 Gewone- Stippel-sprietspin	Tibellus-oblongus -maritimus		2		3			1	1	
Fam. Kraamwebspinnen	Pisauridae									
42 Gerande oeverspin	Dolomedes fimbriatus		1				1		4	4
43 Kraamwebspin	Pisaura mirabilis	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
Fam. Springspinnen	Salticidae									
44 Eikenspringspin	Ballus chalybeius		2 3	3	2 4	1 4		1	3 4	
45 Glanzende dennenspringer	Dendryphantès rudis		3			2				
46 Bonte grasspringspin	Evarcha arcuata	1 3	3 4	1 2	1 2 4	1 2 3 4	1 2 4		1 4	2 3 4
47 Bonte springspin	Evarcha falcata		4			2	3	1 2 3	4	1
48 Gehaakte blinker	Heliophanus cupreus	1	1 4			1	1 2	2	2	
49 Gewone blinker	Heliophanus flavipes							1		
50 Bosmierspringspin	Myrmarachne formicaria									2
51 Driepuntspringspin	Pellenes tripunctatus	1		1	1		1		2	
52 Sjrpspringspin	Pseudicius encarpatus		2							
53 Huiszebraspin	Salticus scenicus	1								
Fam. Strekspinnen	Tetragnathidae									
54 Zomerwielwebspin	Metellina mengei			1 2 3 4	1 2 3 4	2 3 4	1	1 4		
55 Herfstspin	Metellina segmentata			4		2 3 4	1 2 3 4		2	1 2 3 4
56 Grote dikkaak	Pachygnatha clercki							4		
57 Gewone strekspin	Tetragnatha extensa		2 3 4	1 2 3	1 3 4		2 3	1 4	1 2 3 4	1 2 4
58 Schaduwstrekspin	Tetragnatha montana					3 4		1 4	1 3	
59 Donkere strekspin	Tetragnatha nigrita			3	3		2	1 2 3 4		4
Fam. Kogelspinnen	Theridiidae									
60 Slanke kogelspin	Anelosimus vittatus	1	1	1 3	1 2	2 3 4		2 3	2 3 4	

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2 0 1 9	2 0 1 8	2 0 1 7	2 0 1 6	2 0 1 5	2 0 1 4	2 0 1 3	2 0 1 2	2 0 1 1	
61 Heidesteatoda	Asagena phalerata			1	1 2	1			2		
62 Gemarmerde galgspin	Dipoena melanogaster							2 3			
63 Gewone tandkaak	Enoplognatha ovata	3	1 2 3	1 2 3 4	1 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	2 3 4	1 2 3 4	
64 Zwarte galgspin	Lasaeola tristis				2				2		
65 Witband kogelspin	Neottiura bimaculata								4		
66 Kleine boskogelspin	Paidiscura pallens			3							
67 Prachtkogelspin	Parasteatoda lunata			3							
68 Zwartringkogelspin	Platnickina tinctoria			3				1 2			
69 Gevlekte steatoda	Steatoda albomaculata							3			
70 Rood visgraatje	Theridion pictum			1	1	1	3	2	1		
71 Kleine wigwamspin	Theridion sisyphium		2	1 2 3	1 2	1 2	1 2 3	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	
Fam. Krabspinnen		Thomisidae									
72 Struikkameleonspin	Ebrechtella tricuspidatus		1				2 3		1 3	2 4	
73 Gewone kameleonspin	Misumena vatia	1 2 3 4	2 4	1 2 3 4	1	1 2 3 4	1 2 4	1 2 3	3	2 3	
74 Gewone krabspin	Xysticus cristatus	4	1 3 4	1 2 3	1			1 2 3	3	1 2 3 4	

Gewone zandwolfspin, vrouwtje.

Kleine wigwamspin, mannetje.

Struikkameleonspin, vrouwtje.